

## **ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU TOETAMINE MERIVÄLJA KOOLIS**

### **Õpilase toetamise alus**

Kõik lapsed on oma võimete, individuaalsete vajaduste ja huvide poolest erinevad, kuid üha rohkem leidub õpilasi, kes vajavad õppekava eesmärkide saavutamiseks erineval määral tuge ja nõustamist.

Õpilase toetamisel Merivälja Koolis lähtutakse erinevatest riigi ja Tallinna linna õigusaktidest ning Merivälja kooli dokumentidest

### **Õpilase toetamise eesmärgid**

Riiklik eesmärk: kaasava hariduse põhimõtete rakendamine - lapse elukohajärgses haridusasutuses arvestatakse õppurite individuaalsete akadeemiliste ja sotsiaalsete võimete ja vajadustega ning tagatakse vajalike tugiteenuste kättesaadavus.

Üldine eesmärk Tallinnas: iga lapse vajaduste varajane märkamine ja võimetekohase arengu toetamine.

Eesmärk Merivälja koolis: iga õpilase individuaalse arengu toetamine.

### **Õpilase toetamise põhimõtted**

- iga õpilane saab õppida vastavalt oma võimetele ja vajadustele ning teha võimalusel valikuid oma huvidest lähtuvalt
- õpilase individuaalseid vajadusi (sh eripärasid ja huve) märgatakse ning nendega arvestatakse õppe- ja kasvatusprotsessi korraldamisel ja läbiviimisel
- õpilase toetamine toimub meeskonnatöös, parima tulemuse saavutamiseks tehakse koostööd erinevate osapoolte ja valdkondadega.

## **ÕPILASTE ERINEVAL TASEMEL TOETAMINE**

Õpilase toetamiseks saab koolis rakendada üldist tuge ning kui see ei anna tulemusi, siis tõhustatud tuge või erituge (alus: PGS §46 lg5).

### **Üldine tugi** (alus: PGS §46 lg5)

... on suunatud õpilasele, kellel tekib takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel.

Merivälja koolis kasutatakse õpilasele üldiseks toetamiseks tugiõpet, ainealast õpiabi, individuaalset õppekava ühes või mitmes aines, käitumise tugikava ja/või tugispetsialistide teenust.

Üldist tuge (va tugiõpe) rakendatakse õpetaja ettepanekul, kooli tugimeeskonna soovitusel ja lapsevanema nõusolekul. Tugiõpet rakendab õpilasele klassi- või aineõpetaja.

**Tõhustatud tugi** (alus: PGS §49 lg1).

... on suunatud õpilasele, kellel on püsivad õpiraskused või tervisest või käitumisest tulenev eripära, millest tulenevalt vajab ta regulaarset individuaalset toetust pikema perioodi jooksul (üle aasta).

Merivälja koolis kasutatakse õpilase tõhustatud toetamiseks tugiõpet klassis, pidevat tugispetsialistide teenust, individuaalset õppekava või käitumise tugikava ja/või osaaajaga eriõpet.

Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele õpilase tugimeeskonna ettepanekul, koolivälise nõustamismeeskonna otsusel ja lapsevanema nõusolekul.

**Eritugi** (alus: PGS §49 lg2).

... on suunatud õpilasele, kellel on raske ja püsiv häire või puue ja kes vajab pidevat individuaalset toetust ja/või õppe kohendamist.

Merivälja koolis kasutatakse õpilasele eritoe pakkumiseks puudespetsiifilist õppekorraldust, -keskkonda, -metoodikat, -vahendeid, individuaalset õppekava või käitumise tugikava, pidevat tugispetsialistide teenust ja/või eriõpet individuaalselt või rühmas.

Erituge rakendatakse õpilasele õpilase tugimeeskonna ettepanekul, koolivälise nõustamismeeskonna otsusel ja lapsevanema nõusolekul.

## **TUGITEENUSED MERIVÄLJA KOOLIS**

Kui õpilasel ilmneb vajadus saada tuge, teavitatakse sellest vanemat ning kool korraldab õpilase pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid (alus: PGS §46 lg4).

Merivälja koolis rakendatakse õpilasele vajadusel:

- tugiõpet
- ainealast õpiabi
- tugispetsialisti teenust
- eriõpet
- individuaalset õppekava
- käitumise tugikava
- koduõpet tervislikel põhjustel

Võimalusel rakendatakse õpilasele koostöös partneritega koolis või väljaspool kooli teisi tugiteenuseid.

### **Tugiõpe**

... on õpilaste individuaalne toetamine igapäevase õppetöö käigus.

Tugiõpet saab rakendada õppetundide ajal klassis ning tunnivälisel ajal konsultatsiooni- ja/või järeleaitamistundides.

Tugiõpet viivad läbi klassi- ja/või aineõpetajad.

### **Ainealane õpiabi**

... on õpilase toetamine õpiabirühmas (alus: PGS §46 lg10) raskusi valmistava(te)s aine(te)s.

Ainealane õpiabi toimub üldjuhul raskusi valmistava ainetunni ajal vastavalt õpilase vajadusele. Rühmas on olenevalt õpilaste vajadusest kuni 8 õpilast.

Ainealast õpiabi viivad läbi vastava aine õpetajad (sh klassiõpetajad), kellel on õpilaste toetamiseks vajalikud eripedagoogilised teadmised ja oskused.

### **Tugispetsialisti teenus**

... on erialase ettevalmistusega eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi või sotsiaalpedagoogi teenus (Alus: PGS §37 lg2).

Tugispetsialisti ülesanded jagunevad üldisteks ja erialast lähtuvateks (Alus: Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord §2).

### **Eriõpe**

... on hariduslike erivajadustega õpilasele (st tõhustatud või eritoe otsusega õpilane) suunatud õpe (Alus: PGS §46 lg10)

Tulenevalt õpilase vajadusest ja kooli võimalustest saab õpilasele rakendada osalist või täielikku eriõpet. Eriõppel olevale õpilasele tagatakse vastavalt võimalustele vajaliku tugispetsialisti teenus individuaalselt või väikeses grupis.

Osalise eriõppe puhul õpib õpilane üldjuhul tavaklassis ning osaliselt (kuni 20% kohustuslikest õppeainetest) väikeses õpperühmas (nt õpiabirühm) või individuaalselt. Vajadusel ja võimaluse olemasolul kaasatakse õppe läbiviimiseks abiõpetaja, tugiisiku olemasolul kaasatakse tugiisik.

Täieliku eriõppe puhul õpib õpilane valdavalt (üle 20% kohustuslikest õppeainetest) eriklassi tingimustes individuaalselt või väikeses grupis. Võimalusel kaasatakse õpilane sobiva(te)s aine(te)s suuremasse kollektiivi, nt õpiabirühma või tavaklassi.

Eriõppel olevate õpilaste õpet viivad läbi eripedagoogid või eripedagoogilise ettevalmistusega klassi- ja/või aineõpetajad. Vajadusel ja võimaluse olemasolul kaasatakse õppe läbiviimiseks abiõpetaja, tugiisiku olemasolul kaasatakse tugiisik.

### **Individuaalne õppekava (IÕK) (Alus: PGS §18)**

... on õpilase toetamisele suunatud kirjalik dokument, kus kirjeldatakse õpilasele vajalikke tingimusi võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. IÕK koostatakse õpilase tugimeeskonna otsusel:

- kõikidele eriõpet vajavatele õpilastele (Alus: PRÕK §17 lg8)
- koduõppel (sh tervislikel põhjustel) õppivale õpilasele (alus: Koduõppe ja haiglaõppe
- korraldamise tingimused ja kord §3 lg2)
- õpilasele, kellel koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel on vähendatud õpitulemusi
- või asendatud riiklikus õppekavas ette nähtud õpitulemusi või vabastatud kohustusliku
- õppeaine õppimisest (Alus: PGS §48 lg1, PRÕK §17 lg8)
- õpilasele, kelle kooliga kokku lepitud kooli õppekava väline õppimine või tegevus ei
- võimalda saavutada kooli õppekavaga määratletud õpitulemusi (alus: PGS §17 lg4).
- õpilasele, keda õpetades tehakse muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus,
- õppeprotsessis ja õppekeskkonnas ning tehtud muudatuste või kohandustega kaasneb
- nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli
- õppekavaga (Alus: PGS §18 lg1)
- õpilasele, kui tema vajadusest tulenevalt on vaja muuta klassi läbimise aega või
- nominaalset õppeaega (Alus: PRÕK §17)
- õpilasele, kui temale rakendatav õppekava erineb klassile koostatud õppekavast (Alus:
- PRÕK §17 lg8)
- õpilasele, kes on jäetud täiendavale õppetööle täiendava õppetöö ajaks
- vajadusel õpilasele, kes kordab klassikursust

Individuaalse õppekava puhul kasutatakse kindlat individuaalse arengu jälgimise kaardiga seotud sekkumise kava/individuaalse õppekava vormi. Individuaalses õppekavas fikseeritakse rakendatud tugiteenuse nimetus, tugiteenuse osutaja nimi, eesmärk ja/või eeldatavad tulemused ja erisused õppetöös ja/või hindamises. Individuaalse õppekava koostavad aineõpetajad koostöös tugispetsialistide ja vajadusel teiste kooli töötajatega (nt abiõpetaja).

### **Käitumise tugikava**

Käitumise tugikava on käitumiskeskustega õpilase toetamisele suunatud kirjalik dokument, kus kirjeldatakse lühidalt olukordi ja tingimusi, kus ebasobiv käitumine vallandub ning situatsioone, kus õpilane suudab oma käitumist kontrollida. Käitumise tugikavas sõnastatakse konkreetne ja realistlik eesmärk ebasobiva käitumise vähendamiseks ja tegevused eesmärgi saavutamiseks.

Käitumise tugikava koostatakse õpilase tugimeeskonna soovitusel, käitumise tugikava koostamisse kaasatakse lapsevanem ning vastavalt vajadusele õpetajad jt kooli töötajad.

### **Koduõpe tervislikel põhjustel** (Alus: PGS §23)

Koduõppena mõistetakse väljaspool kooliruumi korraldatavat õpet (Alus: Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord §1).

Tervislikel põhjustel koduõpet rakendatakse õpilasele, kellel on raske funktsioonihäire, haigus või puue või kelle tervislik seisund võib selle põhjustada ning kelle õppetöö läbiviimiseks erivajadustest tulenevalt puuduvad koolis võimalused ja tingimused. Koduõpet tervislikel põhjustel rakendab kool vanema taotlusel, koolivälise nõustamismeeskonna otsusel (Alus: Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord §2) ja tugimeeskonna soovitusel.

Tervislikel põhjustel koduõppel oleva õpilase arengu tulemused fikseeritakse individuaalse arengu jälgimise kaardil.

Tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, kooli poolt juhendatud õpet viiakse läbi vähemalt kaheksa õppetunni ulatuses nädalas (Alus: Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord §3)

Tervislikel põhjustel koduõppel oleva õpilase hindamisel lähtutakse IÕKs sätestatust, hinded kantakse klassipäevikusse (Alus: Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord §4)

Tervislikel põhjustel koduõppel oleva õpilase integreerimiseks kaasatakse õpilane võimalusel koolis toimuvasse õppesse. Kaasamisel lähtutakse tugimeeskonna soovitusest, kaasamise korraldus fikseeritakse õpilase IAJKs ja täpsustatakse IÕKs.

### **Muud tugiteenused**

... on erinevad last toetavad teraapiad (nt muusikateraapia, kunstiteraapia jms), mida pakutakse vajajatele võimaluste korral koostöös partneritega või projektipõhiselt või tasuliste teenustena koolis või väljaspool kooli.

## **KOOSTÖÖ ÕPILASTE TOETAMISEL**

Kool lähtub õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest tagatakse õpilasele võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös (Alus: PGS §46 lg9) **Õpilase arengu jälgimise ja toetamise etapid**

- Vajaduste märkamine
- Vajaduste täpsustamine
- Õpilase individuaalse arengu toetamine
- Rakendatud tulemuslikkuse analüüsimine

**Õpilase vajaduse väljaselgitamiseks kasutatakse vastavalt vajadusele**

- vestlust

- vaatlust
- hindamist
- täiendavaid uuringuid

### **Kooli töötajate ülesanded õpilase toetamisel**

Direktor korraldab õpilasele vajaliku toe pakkumiseks vajalikud võimalused (Alus: PGS §46 lg1).

Õppejuht juhib vastavalt kokkulepetele õpilase toetamiseks moodustatud tugimeeskonna tööd.

Hariduse tugiteenuste juht korraldab koolisisest meeskonnatööd, mida on vaja õpilaste arengu toetamiseks, koordineerib koolivälises võrgustikutöös osalemist (Alus: PGS §46 lg2-3) ja juhib vastavalt kokkulepetele õpilase toetamiseks moodustatud tugimeeskonna tööd.

Klassi- ja aineõpetaja (sh ainealast õpiabi pakkuvad õpetajad) jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi (Alus: PGS §37 lg1), osaleb õpilase tugimeeskonna töös.

Abiõpetaja teeb õpetajate ja tugispetsialistidega koostööd õpilase toetamisel ja osaleb õpilase tugimeeskonna töös.

### **Tugispetsialist**

Tugispetsialisti üldised ülesanded

- teeb koostööd õpetajate ja teiste tugispetsialistidega õpilase abi- ja toetusvajaduse väljaselgitamiseks
- juhendab ja nõustab koostöös teiste tugispetsialistidega õpetajaid ning teisi kooli töötajaid õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamisel, õpilase toetamiseks sobivate meetmete valikul ning individuaalse õppekava või käitumise tugikava koostamisel
- nõustab erialase pädevuse piires vanemaid ja perekonda lapse arengu ja toimetuleku toetamisega seotud küsimustes
- teeb vajadusel koostööd meditsiini-, rehabilitatsiooni-, sotsiaalvaldkonna jm spetsialistidega õpilasele vajaliku toe pakkumiseks.

Erialast tulenevad tugispetsialisti ülesanded:

Eripedagoogi ülesandeks on:

- õpilase arengu- ja õpioskuste taseme kindlaks tegemine ja tema arengut mõjutavate tegurite ning õpivajaduste välja selgitamine
- õpilase arengu toetamine individuaalselt, väikeses rühmas või klassis.

Logopeedi ülesandeks on:

- õpilase kommunikatsioonivõime hindamine ning suulise- ja kirjaliku kõne probleemidega õpilaste väljaselgitamine
- õpilase suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine individuaalselt, väikeses rühmas või klassis.

Psühholoogi ülesandeks on:

- õpilase psühholoogilist arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavate tegurite hindamine
- õpilase nõustamine isikliku elu, õppetöö ning vaimse tervisega seotud küsimustes, ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel
- õpilase käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamine individuaalselt, väikese rühmas või klassis

Sotsiaalpedagoogi ülesandeks on:

- õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine
- õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine individuaalselt, väikese rühmas või klassis
- koolis esilekerkivate õpilaste sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine.

Tugispetsialist osaleb õpilase tugimeeskonna töös ja juhib vastavalt kokkuleppele õpilase toetamiseks moodustatud tugimeeskonna tööd

Kooli töötajate ülesanded õpilase toetamisel on täpsustatud ametijuhendites.

### **Õpilase tugimeeskond (ÕTM)**

... on konkreetse õpilase toetamiseks moodustatud meeskond.

ÕTM ülesandeks on õpilase toetamiseks vajalike otsuste tegemine, õpilase toetamiseks vajalike tegevuste läbiviimine ning rakendatu tulemuslikkuse analüüsimine. Otsuste tegemisel on tugimeeskonna töövormiks ümarlaud.

ÕTM kuuluvad klassijuhataja, õpilast toetavad kooli töötajad (õpetajad, tugispetsialistid, abiõpetaja jt) ning vajadusel lapsevanem. ÕTM tööd juhib vastava kooliastme õppejuht, hariduse tugiteenuste juht või konkreetse juhtumiga tegelev tugispetsialist.

Tulenevalt õpilase arengust ja erinevate osapoolte arvamustest võib tugimeeskond teha ühe või mitu järgmistest otsustest ning soovitada õpilase toetamiseks:

- rakendada ühte või mitut koolis pakutavat tugiteenust
- lõpetada kokku lepitud tugiteenuse rakendamine
- jätkata kokku lepitud tugiteenuste rakendamist

- muuta rakendatud tugiteenuste liiki ja/või mahtu
- pöörduda lapsevanemal koolivälisele nõustamisele
- pöörduda lapsevanemal koolivälise nõustamismeeskonna poole
- rakendada mõnda muud sobilikku kooli või koolivälist teenust

## **ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JA TOETAMISE DOKUMENTEERIMINE**

### **Õpilase arengu jälgimise tulemuste fikseerimine**

Õpilase arengu jälgimise tulemused fikseeritakse individuaalse arengu jälgimise kaardil (IAJK) (Alus: PGS §46 lg7). Merivälja kooli IAJK-s fikseeritakse:

- Üldised andmed (punkt 1).
- Õpilase senine areng ja haridustee (punkt 2).
- Õpilase individuaalse vajaduse märkamise tulemused (punkt 3).
- Õpilase individuaalse vajaduse täpsustamise tulemused (punkt 4).
- Otsused õpilasele vajalike tugiteenuste rakendamiseks (punkt 5 ja 8).
- Sekkumised õpilase toetamiseks (punkt 6 ja 9).
- Tugiteenuste rakendamise tulemuslikkuse analüüs (punkt 7 ja 10).

IAJK avab klassijuhataja või hariduse tugiteenuste juht või tugispetsialist. Õpilase arenguga seotud tähelepanekud, sh märkamise tulemused fikseeritakse õpilaste tugimeeskonna määratud tähtjaks, kuid mitte vähem kui korra õppeaasta jooksul. Kaardil kirjeldatud tutvustatakse lapsevanemale, materjaliga tutvumise kinnitab lapsevanem taasesitatavas vormis.

Merivälja koolis koostatakse IAJK:

- Õpilasele, kelle puhul õpetaja või mõni teine kooli töötaja märkab probleeme õppimise, suhtlemise või/ja käitumisega (Alus: PGS §46 lg7).
- Puuduliku trimestrihindega hinnatud või hindamata õpilasele (Alus: PRÕK §22 lg7) koostatakse IAJK-ga seotud sekkumise kava/individuaalne õppekava.
- Kõikidele koolivälise nõustamismeeskonna (KVNMM) otsuse saanud õpilastele.

### **IAJK täitmine**

õppimise, suhtlemise või/ja käitumise probleemidega õpilase puhul

- täidetakse kaardi punkt 1 ning vastavalt võimalustele kaardi punkt 2. Esimese trimestri jooksul täidetakse kaardi punkt 3. Kaardi täitmisel osalevad klassijuhataja, õpilast õpetavad õpetajad ja vajadusel teised kooli töötajad. Kaardi täitmist korraldab ja täitmise eest vastutab vastava astme õpejuht.
- kui märkamise tulemusel selgub, et õpilane vajab täpsemat hindamist täidetakse kaardi punkt 4 ja vastavalt vajadusele punktid 5-7. Kaardi täitmisel osalevad lisaks



klassijuhatajale ja õpilast õpetavatele õpetajatele ka õpilasele tuge pakkuvad spetsialistid, kaardil fikseeritakse õpilase ja lapsevanema arvamus. Kaardi täitmist korraldab ja täitmise eest vastutab hariduse tugiteenuste juht.

KVNM otsusega õpilase puhul

- kellele koolis ei ole veel IAJK avatud, täidetakse kaardil kohe osa 1 ning I trimestri jooksul osad 8 ja 9, vajadusel täidetakse kaardi osad 3 ja 4. Kaardi täitmisel osalevad klassijuhataja, õpilast õpetavad õpetajad ja teised õpilasele tuge pakkuvad kooli töötajad, kaardil fikseeritakse ka õpilase ja lapsevanema arvamus. Kaardi täitmise korraldamise eest vastutab kooli direktori poolt määratud isik (Alus: PGS §46 lg7), nt vastava õppeastme õppejuht või hariduse tugiteenuste juht või tugispetsialist (Alus: direktori käskkiri).
- kellel on koolis IAJK juba avatud täidetakse kaardil kohe osad 8 ja 9 ja otsuse rakendamist analüüsides osa 10. Kaardi täitmisel osalevad klassijuhataja, õpilast õpetavad õpetajad ja teised õpilasele tuge pakkuvad kooli töötajad, kaardil fikseeritakse ka õpilase ja lapsevanema arvamus. Kaardi täitmise korraldamise eest vastutab hariduse tugiteenuste juht (Alus: direktori käskkiri).

**Hindamise erisused** (Alus: PGS §29)

Õpilase hindamisel lähtutakse Merivälja kooli hindamise põhimõtetest, mis on fikseeritud kooli õppekava lisas.

Õpilase puhul, kellele rakendatakse kooli tugiteenuseid, kasutatakse vajadusel hindamise erisusi. Hindamise erisused fikseeritakse individuaalses õppekavas või individuaalse arengu jälgimise kaardil.